

ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE A DATABÁZE

Informační zdroj

Informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele.

Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický (včetně zdrojů dostupných online).

definice KTD, NK ČR

Elektronický zdroj /

Elektronický informační zdroj

Informační zdroj, který je uchováván v **elektronické** podobě a je dostupný v prostředí počítačových sítí nebo prostřednictvím jiných technologií distribuce digitálních dat (např. na discích CD-ROM).

V bibliografickém popisu **elektronických zdrojů** se používá tohoto termínu pro obecné označení druhu dokumentu.

definice KTD, NK ČR

Zdroje knihoven - online

- souborné katalogy, databáze, CD-ROM, portály , digitální knihovny
- Open Acces – přístup do vědeckých dokumentů
- volný internet - především volná periodika a služby, internetová knihkupectví, encyklopedie,

>>> v podstatě cokoliv – **garance obsahu** vybraného / nabízeného zdroje

- výběr volných zdrojů >> zaměření knihovny, uživatelské potřeby atd.
- Co není na internetu (dostupné online), v podstatě neexistuje?

K EIZ patří...aneb o čem si dnes budeme povídat

- online katalogy knihoven
- souborné katalogy
- licencované databáze
- e-knihy, e-časopisy
- oborové portály
- digitální knihovny
- specializované informační zdroje – volné
- ...

EIZ mohou být ...

- multidisciplinární
- specializované na konkrétní obor

- volně přístupné
 - ▣ dokumenty nechráněné autorským zákonem
 - ▣ Open Access
 - ▣ Creative Commons
 - ▣ volně přístupné po splnění podmínky (např. přístup pouze z konkrétních IP adres pro kohokoliv)
- přístupné na základě licence
 - ▣ předplacené zdroje a databáze
 - ▣ zkušební přístupy i k EIZ, které knihovna nepředplácí

KATALOGY KNIHOVEN

Katalogy knihoven

Potřeba knihoven evidovat jednotky ve fondu

- Lístkové katalogy
- Online katalogy

Online katalog

- Elektronický katalog přístupný prostřednictvím počítačové sítě, např. internetu, a pracující v reálném čase buď v dialogovém režimu (interaktivní katalog) nebo bez možnosti dialogu s databází, tj. bez možnosti přijímat a předávat data (např. naskenovaný katalog).

Online katalogy

- v knihovně i mimo knihovnu jsou dostupné pro kohokoliv, možnost objednání dokumentu a dalších souvisejících služeb je pouze pro registrované/oprávněné uživatele
- všichni pracovníci knihovny poskytující služby uživatelům by měli být schopni se v těchto zdrojích orientovat a uživatele navigovat, vysvětlit způsob práce s katalogem, způsob objednání dokumentu z katalogu, formy jeho zpřístupnění v dané knihovně a navazující služby atd.

Něco z historie Online katalogů knihoven > OPAC

- 60.léta – Library of Congress – vznik formátu MARC
- Od 60.let se americké a anglické knihovny zaměřovaly na správu výpůjčních systémů a sdílenou katalogizaci online (USA – síť RLIN, Velká Británie (síť SWALCAP) = 1. generace OPAC

(OPAC = Online Public Access Catalogue -veřejně přístupný online katalog)

- OPAC poskytoval přístup k bibliografickým záznamům ve formátu MARC

OPAC 2. generace

- 2. generace OPAC – objevila se v 80. letech 20. století
- vyhledávání pomocí rejstříků, klíčových slov, logických operátorů
- v 90. letech 20. století nástup internetu > OPAC se postupně začal objevovat i na webu
- postupná změna od ovládání příkazovým jazykem přes práci pomocí menu, formuláře ke grafickému rozhraní
- vývoj od lokálního přístupu offline k přístupu online 24/7

- ALEPH
- ARL (Advanced Rapid Library)
- CLAVIUS
- KONIÁŠ (Městská knihovna v Praze)

Rozhraní nové generace

- Jaké nedostatky mají katalogy knihoven podle uživatelů, kteří využívají volný internet?
- vyhledávací rozhraní není vždy zcela intuitivní
- není zde shoda se zavedenými uživatelskými zvyklostmi užívanými na volném webu
- není možné hodnotit výsledky v souladu s relevancí či zájmy koncového uživatele
- jsou nabízeny především tištěné dokumenty a méně již elektronický obsah (a pokud je nabízen, tak v oddělených systémech)
- nejsou schopny doručit online obsah ke koncovému uživateli
- postrádají rysy sociálních sítí k zapojení (angažovanosti) uživatelů knihoven

OPAC 3. generace

- katalogy 3. generace > katalogy nové generace > Discovery systems a nové technologie pro vyhledávání
 - změna přístupu k pojmu katalog
 - je určen hlavně pro snadnou orientaci napříč všemi sbírkami a zdroji knihovny (tradičními i elektronickými, volnými i licencovanými)
 - přizpůsobení způsobu práce na volném webu – jednořádkové vyhledávání, korekce dotazu pomocí našeptávače, fasety, personalizace, obohacování záznamů, zapojení uživatelů do tvorby katalogu
 - komerční i nekomerční produkty – Primo, Summon, VuFind, OCLC, Ebsco Discovery Systém, Carmen- Lanius

Ukázka OPACů 3 generace

- Moravská zemská knihovna v Brně – [Vufind](#)
- [EDS](#) – NK ČR

Centrální index

- Nahrazuje v současné době federativní vyhledávání
- Do jednoho indexu jsou shromážděna data (i plné texty) z různých zdrojů
- Primo Central pro EIZ – JIB (dostupné komukoliv)

SOUBORNÉ KATALOGY

Co je souborný katalog?

- Knihovní katalog obsahující částečně nebo v úplnosti záznamy dokumentů více než jedné knihovny nebo informační instituce. **Záznamy obsahují sigly knihoven**, které identifikují vlastníka dokumentu.
- **Reálný souborný katalog** - záznamy jsou vytvářeny primárně v lokálním katalogu zúčastněné knihovny a následně jsou kopírovány do báze souborného katalogu
- **Sdílená katalogizace** - záznamy jsou vytvářeny primárně v souborném katalogu a následně jsou kopírovány do lokálního katalogu zúčastněné knihovny

Hlavní smysl souborných katalogů

- Informace o dostupnosti dokumentu
- Informace, odkazy a propojení na knihovny, které daný dokument vlastní (sigla knihovny)
- Nadstavbové služby (SFX, MS, atd.)
- Pro knihovny – sdílená katalogizace

Souborné katalogy v ČR

- Souborný katalog ČR – monografie/seriály
- SKAT – souborný katalog odborné literatury veřejných knihoven využívajících systém LANius (200 knihoven)
- Souborný katalog AV ČR (48 knihoven AV ČR)
- Souborné katalogy vysokých škol:
 - Centrální katalog UK
 - Souborný katalog MUNI
 - Souborný katalog VŠE
 - Souborný katalog ČVUT
 - Souborný katalog VUT, atd.

SKAT

Přístup k online katalogu ve dvou rozhraních:

- Klasický katalog [Clavius](#)
- Novější katalog [Carmen](#)

SKAT - Clavius

Jednoduché vyhledávání

SKAT - Souborný katalog naučné lit. - katalog Clavius

ON-LINE katalog - Zadání dotazu :

Vyhledávat : ve SKATu naučné literatury ▾ ?

Autor :

Název :

Téma :

Rok vydání :

Libovolné pole :

Hledej

Smaž

[Kombinovaný dotaz](#)

SKAT - Souborný katalog naučné lit. - katalog Clavius

KOMBINOVANÝ DOTAZ :

Vyhledávat ve SKATu naučné literatury ▾

Libovolné pole ▾ začíná ▾

zároveň nebo

Autor ▾ začíná ▾

zároveň nebo

Název ▾ začíná ▾

zároveň nebo

Téma ▾ začíná ▾

zároveň nebo

▾ začíná ▾

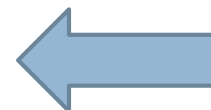
Zobraz vše

Hledej

Smaž

Zpět

Kombinovaný dotaz

SKAT - Carmen

SKAT - SOUBORNÝ KATALOG NAUČNÉ LIT.
Online katalog knihovny

Novinky Domů Hledat Rozšířené Statistiky Návoděda Ostatní jazyky

NOVINKY Z NAŠÍ KNIHOVNY

Právě prohlédáváte 348422 titulů a 3922704 svazků. Podrobné statistiky fondu

UŽIVATEL
Vybrané položky

NEJHLEDANĚJŠÍ
čajepek karel čapeks
dějiny dějiny žid... dtp
a před...
film.cirkus.lidová
formy státu fousek josef
grafický d... hannah
arendtová hannah are...
historie jan kapesní pr...
kolektiv a... ladislav bican
mccarthy cormac mc
dermildová val
politická ... recenze n...
rudé* moře* subkultura
šnebergová, irena totalitní...
toufar pavel gagarin vědomí
velké post... vítejte na
táborskú webová grafika z lásky k
světu.

VYHLEDÁVÁNÍ

Vše Název Autor Téma

ve SKATu naučné literatury

REJSTŘÍK

- Autoři
- Témata
- Klíčová slova

DOKUMENTY S NEJVYŠŠÍM HODNOCENÍM

Příběhy z olivového ostrova, aneb, Když na Korfu kvetou mandloně

Smetanová, Pavla, 1974-

Vydáno: Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009

Počet hodnocení: 5x

Rezervovat
Dostupné
Vybrat

Další možnosti vyhledávání : Souborný katalog naučné literatury

UŽIVATEL

Vybrané položky

NEJHLEDANĚJŠÍ

čajepек karel čapeks
dějiny dějiny žid... dtp
a před...
film.cirkus.lidová
formy státu fousek josef
grafický d... hannah
arendtová hannah are...
historie jan kapesní pr...

ROZŠÍŘENÉ

Pokročilé Kombinované

Autor:

Název:

Téma:

Signatura:

Libovolné pole:

VYHLEDÁVAT

ve SKATu naučné literatury

ŘAZENÍ

Relevance

ŘEZY

REJSTRÍK

Autoři
Témata
Klíčová slova

UŽIVATEL

Vybrané položky

NEJHLEDANĚJŠÍ

anna k amulet autorita, ... ballestrem...
čajepек karel čapeks
dějiny dějiny žid...
film.cirkus.lidová
fousek josef grafický d...
hannah arendtová hannah are...
historie jan josef fousek karel řezníček

ROZŠÍŘENÉ

Pokročilé Kombinované

<input type="text" value="Libovolné pole"/>	<input type="text" value="rovno"/>	<input type="text"/>
a <input type="text" value="Libovolné pole"/>	<input type="text" value="rovno"/>	<input type="text"/>
a <input type="text" value="Libovolné pole"/>	<input type="text" value="rovno"/>	<input type="text"/>
a <input type="text" value="Libovolné pole"/>	<input type="text" value="rovno"/>	<input type="text"/>
a <input type="text" value="Libovolné pole"/>	<input type="text" value="rovno"/>	<input type="text"/>

VYHLEDÁVAT

ve SKATu naučné literatury

ŘAZENÍ

Relevance

REJSTRÍK

Autoři
Témata
Klíčová slova

Souborný katalog AV ČR

AV ČR - Souborný katalog

Přihlášení	Nastavení	Databáze	Otázky	Nápověda
Prohlížení	Vyhledávání	Výsledky dotazu	Předchozí dotazy	Má schránka

Základní vyhledávání | Vyhledávání z více polí | Pokročilé vyhledávání | Vyhledávání pomocí CCL

Pokročilé vyhledávání

Pole pro vyhledávání	Zadejte slovo nebo slovní spojení	Blízkost slov?	Poč. záznamů
Všechna pole ▼	<input type="text"/>	☒ Ne ☐ Ano	
Všechna pole ▼	<input type="text"/>	☒ Ne ☐ Ano	
Všechna pole ▼	<input type="text"/>	☒ Ne ☐ Ano	
Báze pro vyhledávání	Společné vyhledávání ▼		
Pro zobrazení záznamů klepněte na Celkový počet záznamů.			Celkem:
<input type="button" value="OK"/>	<input type="button" value="Vyčistit formulář"/>		

Omezení vyhledávání na:

Jazyk:	všechny ▼	Rok od:	<input type="text"/>	Rok do:	<input type="text"/>	RRRR (Použijte ? pro pravostranné zkrácení, pokud nechcete použít rozmezí od/do.)
Formát:	všechny ▼					

Tipy pro vyhledávání:

● Vyplňte všechna pole, která vyplnit chcete. Pokud použijete více než jeden řádek, vyhledávání zúžíte. Pokud použijete "Ano" pro "Blízkost slov?", můžete zadat slovní spojení např. *osobní počítač* a systém tomu bude rozumět tak, že chcete vyhledat jen takové záznamy, které mají slovo *počítač* VEDLE slova *osobní*.

● V dotazu nezáleží na tom, zda použijete velká nebo malá písmena. Například zadáte-li *počítač*, systém najde *počítač*, *Počítač* i *POČÍTAČ*.

Knihovny.cz

- <https://www.knihovny.cz/>
- projekt, který vychází z [Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015](#)
- **katalogy všech zapojených knihoven z jediného vyhledávacího řádku**

Knihovny.cz

- **Vyhledávání publikací** v knihovních katalozích
- **Půjčování, rezervace, objednávání** ze skladu, prodlužování výpůjček atd.
- **Přehled o výpůjčkách**, poplatcích a délce platnosti registrace čtenáře

U některých zapojených knihoven je taky možné:

- Provedení **on-line registrace** nebo předregistrace
- **Zaplacení poplatků** a pokut
- **Fulltextové vyhledávání v elektronických zdrojích** knihovny
- Stahování a další způsoby užití dokumentů z elektronických informačních zdrojů

Knihovny.cz

Dále umožňují:

- Možnost **propojení účtů**, které má čtenář v zapojených knihovnách
 ➔ **přístupu ke službám různých knihoven z jediného rozhraní**
- Nástroje pro **správu oblíbených titulů**, **ukládání často používaných vyhledávacích dotazů**, odebírání novinek RSS kanály...
- **Citace** ve volitelných bibliografických standardech
- Sledování knižních **trendů**,
 čtenářské **inspirace**, **komentáře** uživatelů, dostupnost titulů v internetových obchodech...
- Adresář českých knihoven a vyhledávání nejbližších poboček
- Průběžně rozšiřovaná nabídka přístupu k **neknihovním e-zdrojům**

Knihovny.cz

v budoucnosti:

- ❑ rozšíření portálu o **centrální index**
- ❑ **Meziknihovní výpůjční službu**
- ❑ **Službu dodávání dokumentů**, která Vám umožní objednat si jednorázové či trvalé zasílání článků a dalších dokumentů v elektronické i tištěné podobě
- ❑ **Zapojení dalších knihoven**

Zahraniční souborné katalogy

WorldCat (OCLC)

- ❑ Celosvětově největší souborný katalog, přes 271 mil. bbg. záznamů pro 1 bilion jednotek
- ❑ Široké spektrum typů dokumentů (zvukové záznamy, webová sídla, digitální objekty, atd.)
- ❑ Přístup ke katalogu [zdarma](#); přístup přes hlavní webové rozhraní FirstSearch na základě licence
- ❑ U každého záznamu lze zjistit, ve které nejbližší knihovně se dokument nachází

Advanced Search

[Search](#)[Clear](#)

Enter search terms in at least one of the fields below

Keyword:

Title:

Author:

Narrow your search (optional)

Year:

Return only items published from

 to:

e.g. 1971

e.g. 1977

Audience:

Return only items for the audience

Any Audience

Content:

Return only items with the content

Any Content

Format:

Return only items in the format

All Formats

Language:

Return only items in the language

All Languages

[Search](#)[Clear](#)

JEDNOTNÁ INFORMAČNÍ BRÁNA (JIB)

Jednotná informační brána (JIB)

- Oficiální charakteristika „portál“ JIB

Portál= webové sídlo, které poskytuje širokou škálu služeb a informací, často s možností jejich přizpůsobení uživateli podle osobních potřeb a zájmů.

- Často se setkáváme s označením virtuální souborný katalog

JIB – základní přehled

- integruje řadu českých i zahraničních zdrojů (katalogy knihoven, souborné katalogy, článkové databáze, digitální knihovny, portály ...)
- integruje volné i licencované zdroje
- umožňuje paralelně prohledávat více zdrojů v jednom rozhraní
- každý zdroj zapojený pro vyhledávání v JIB je stručně popsán a součástí „i“ je i odkaz na nativní rozhraní

Snadné hledání

Jednoduché

Pokročilé

OK

Skupiny zdrojů

- [Knihy v ČR](#)
Hlavní souborné katalogy v ...
- [Zahraniční články](#)
Vybrané zahraniční ...
- [Authority](#)
Databáze autorit a heslářů ...
- [Zahraniční knihy](#)
Velké evropské a americké ...
- [Zahran. články - licencované](#)
Licencované zahraniční ...
- [ANL+](#)
Články z ANL 1991-2012
- [České články](#)
Vybrané české článkové ...
- [Periodika v ČR](#)
Noviny, časopisy, sborníky v ...

JIB

Zdroje zapojené do JIB

Zdroje zapojené do JIB

- předpřipravené skupiny zdrojů
 - jednoduché – napevno dané
 - profi vyhledávání - možnost výběru
- dohledání konkrétního zdroje
 - záložka: Nalézt zdroje
 - vyhledávání dle
 - Názvu (příklad: Historický ústav)
 - Vyhledat
 - Kategorie (historie)

JIB

Hledání v JIB

JIB – Snadné hledání

- www.jib.cz
- Jednoduché - knihy: Jaroslav Hašek
- Jednoduché - pokročilé:
 - autor: Jaroslav, Hašek
 - dílo: Dobrý voják Švejk
- Profi hledání: (kategorie, Akademické knihovny)
Dobrý voják Švejk

JIB

Profi hledání – práce s výsledky
SFX služby

JIB – přidané služby SFX

- ❑ v Zahraniční články – vyhledat články k tématu Jaroslav Hasek
- ❑ - SFX služby

JIB

Registrace uživatele

Snadné hledání

Jednoduché | Pokročilé

Skupiny zdrojů

- Knihy v ČR**
Hlavní souborné katalogy v ...
- Zahraniční články**
Vybrané zahraniční ...
- Autority**
Databáze autorit a heslů ...

Samoobslužná registrace do JIB a oborových bran

Vápeněda
ý uživatel

Přihlašovací jméno *

Nové heslo *

Nové heslo (potvrzení) *

Jazyk

Jméno *

Město

Země

E-mail

registrace v JIB je
zdarma

Chci zasílat informační zpravodaj (2x ročně)

OK

Poznámka: starší čísla informačního zpravodaje získáte na <http://info.jib.cz/informace-pro-uzivatele/zpravodaj-jib>.

Máte problémy s přihlášením či s registrací do JIB? Třeba vám pomůže [tento návod](#).

Přihlašte se do svého MetaLib účtu

[Přihlášení pro čtenáře NK ČR](#)

[Přihlášení pro uživatele Univerzity Karlovy](#)

Shibboleth[®]

nebo

Přihlášení pomocí lokálního účtu JIB

Přihlásit se

Potřebujete účet? [Zaregistrujte se zdarma.](#)

Výhody registrovaného uživatele

Ukládání dotazů

Ukládání výsledků vyhledávání

Organizování položek ve Schránce (vložit, smazat, kopírovat, vytvořit novou položku/složku)

Automatické upozornění na aktualizované dotazy, pokud nové záznamy odpovídají zadaným kritériím

Značkování položek – přidělení výstižných slov či frází

Tisk a posílání vybraných položek e-mailem

JIB +

- Alternativní rozhraní pro vyhledávání
- nabízí především komfortní práci s indexem Primo Central

Vyhledávání v JIB

□ www.jib.cz

□ Která knihovna vlastní vydání knihy:

HAŠEK, Jaroslav. *Dobrý voják Švejk před válkou a jiné podivné historky*. Praha: Hejda & Tuček, 1912.

- vyhledání knihy v JIB, JIB+

□ Kde získáte přístup k plnému textu článku?

STRANDBERG, T.E. Chocolate, well-being and health among elderly men. *European Journal of Clinical Nutrition*, Feb, 2008, Vol.62(2), p.247.

OBOROVÉ BRÁNY

Oborové brány

- Knihovnictví a informační věda -KIV
- Musica - MUS
- Technika - TECH
- Umění a architektura - ART
- Mezinárodní vztahy - IReL
- Právo

<http://info.jib.cz/>